

Evalueringsrapporten om DKS: "Ekstraordinært eller selvfølgelig?"

Evalueringsrapporten "Ekstraordinært eller selvfølgelig" tar opp noen viktige poenger og problemstillinger i debatten om Den kulturelle skolesekken, ikke minst i spørsmålet om hva den skal være. Hvordan skal DKS utvikle seg? Dette er et gjennomgående tema i rapporten, noe som blant annet belyses gjennom det ganske sterke fokuset på "spenningene" mellom undervisningssektor og kultursektor.

Rapporten foreslår "desentralisering av beslutningsmyndighet [...]uten at det blir for byråkratisk(!)". Videre anbefales det at skolesekken skal ha et "nedenfra-og-opp"-perspektiv i stedet for et "ovenfra-og-ned"-perspektiv. Rapporten vektlegger også behovet for "dialogiske modeller" i motsetning til "monologiske modeller".

Disse forslagene/anbefalingene henger sammen med hverandre, i en rapport der situasjonen i dagens DKS kritiseres for å være preget av det motsatte.

Et mer desentralisert DKS?

Når det gjelder anbefalingen om at beslutningsmyndigheten bør desentraliseres forekommer denne én gang, på side 14. Den er ikke utdypet eller forklart, derfor er det litt vanskelig å kommentere forslaget. Likevel bør det påpekes at 80 pst. av DKS-midlene går til fylkene og minst en tredjedel av disse går videre til kommunene. De resterende 20 prosentene går til nasjonale og regionale aktører.

Dersom DKS skal desentraliseres må man enten (1) hoppe over fylkesleddet og sende pengene rett til kommunene, eller (2) kutte tilskuddene til de regionale og nasjonale aktørene – iallfall de nasjonale.

- (1) Dersom de 20% til de (regionale og) nasjonale aktørene blir kuttet, står man i en viss fare for å avprofesjonalisere DKS. Disse aktørene (museer, rikskonserter o.l.) har voldsomt stor kompetanse, både kunstnerisk og organisatorisk. At disse får egne midler til å skape skolesekktilbud er svært positivt for nivået på tilbudene i DKS.
- (2) Å hoppe over fylkesleddene vil måtte innebære at hver kommune selv bygger en kompetanse og et nettverk tilsvarende den fylkesleddet sitter på i dag, noe som er ressurskrevende. Å overlate ansvaret for hele DKS til hver enkelt kommune vil for de fleste kommuner være svært vanskelig å gjennomføre uten vesentlig økning i administrasjonskostnadene. Forslagets premiss om at desentraliseringen må skje "uten at det blir for byråkratisk" framstår etter vårt syn som svært vanskelig å gjennomføre.

Vi mener at DKS er organisert med lite byråkrati og små administrasjonskostnader i alle ledd: 2 stillinger på nasjonalt nivå, f.eks. Buskerud fylke med 2 stillinger på regionalt nivå, og f.eks. Drammen kommune med 80 % stilling på lokalt nivå. Fjerner man fylkesleddene vil kommunebyråkratiene vokse, samt at man ville gå glipp av en samordningsinstans som iallfall mindre kommuner ville måtte skape gjennom

samarbeid uansett. Drammen kommune er en av de ”storbyene” som har kunnet søke om å få overført alle midlene direkte – altså å hoppe over fylkesleddet. Det har ikke blitt gjort, bl.a. på grunn av godt samarbeid med fylket. Noen større byer har sannsynligvis nytte av å disponere alle midlene selv, men vi tror ikke at dette bør gjøres på landsbasis.

Et annet argument mot ytterligere desentralisering er DKS’ sosiale rolle: DKS skal sørge for å gi alle elever kunst og kultur på høyt profesjonelt nivå, uavhengig av foreldrebakgrunn og bosted. Dersom alle midlene skulle gå direkte til kommunene – eller til og med direkte til skolene – ville man måtte regne med store variasjoner i kvaliteten på tilbudet, fra sted til sted og fra skole til skole. Vi mener at høy kunstnerisk og pedagogisk kvalitet til alle sikres på en best mulig måte dersom skolene, kommunene, regionene og sekretariatet fortsetter å samarbeide med hverandre om DKS.

Opplevelser vs. deltakelse

Videre anbefales et ”nedenfra-og-opp”-perspektiv og en ”dialogisk” tilnæringsmodell til DKS. Mye av rapporten handler om et behov for elevmedvirkning og egenaktivitet i DKS, og det presiseres stadig at skolene / lærere ikke får være med å bestemme. Og så er innholdet i rapporten noe uklart – noen ganger virker det som om det anbefales at skolene får alle pengene selv, der ønsket om elev-/lærermedvirkning og egenaktivitet blir et slags argument i dette. (?) Rapporten gir inntrykk av at ”ovenfra-og-ned-perspektivet og den ”monologiske” modellen er det klart vanligste i DKS i dag, mens det kommer klart fram at det burde være omvendt – altså at DKS ble skapt med utgangspunkt i eleven og et gjennom et dialogisk samarbeid med skole, elever, lærere, der eleven hele tiden får være aktiv og medbestemmende i forhold til sine egne opplevelser.

Drammen kommune er enig i mye av dette: både medbestemmelse, egenaktivitet og dialog er viktig og nødvendig. Men vi mener likevel at det er viktig å ikke underkjenne verdien av kunstneriske og kulturelle opplevelser. Selve kunst- eller kulturopplevelsen er også en svært viktig del av en kulturell kapital. Det er viktig å peke på at DKS ikke skal være noen kulturskole eller utvidelse av kunst- og håndverksfaget. Elevens møte med profesjonell kunst og kultur – både som mottaker og deltaker – bør fortsette å være intensjonen og målet med DKS.

Det er i stor grad fylkene som står for opplevelsedelen i DKS, gjennom rikskonserter, kunst- og scenekunst. Med unntak av noen svært få store byer er det fylkene som har apparat til å organisere det beste av disse tingene. Dersom hver kommune skulle tatt hånd om alt ville man få altfor store lokale administrasjonskostnader.

Fylkene sender minst en tredjedel av midlene videre til kommunene. Pga. nærhet til skole og lokalmiljø har kommunene med disse midlene mulighet til å gå tettere inn i skolene og sørge for den etterlyste egenaktiviteten og den tette dialogen med skolene.

Slik får vi begge deler. Fylkets styrke er opplevelse, kommunens styrke er nærhet til brukerne og lokalmiljøet.

De 20 museene

DKS skal være en arena for opplevelse av kulturell og kunstnerisk kvalitet. For å styrke det historiske elementet i DKS fikk 20 museer fra 2003 til 2006 øremerkede midler – 0,5 mill. hver – til å utvikle tiltaksprogram for barn og unge i DKS-systemet. Fra 2006 er midlene inngått i det ordinære driftsbudsjettet. Rapporten nevner dette så vidt (s. 55, 129) men evaluerer det ikke. Drammen kommune mener det er uheldig at denne ordningen ikke er vurdert, siden museene ved hjelp av disse midlene greide å organisere undervisningstilbud for over 133000 flere grunnskoleelever i 2003 enn i 2002 ("20 museer i DKS", s. 4 (ABM-utvikling)), noe som bør være relevant i diskusjonene omkring den videre utviklingen av DKS som en varig ordning.

Metode

Evalueringsrapporten peker på konflikter mellom utdanningssektoren og kultursektoren, hovedsakelig på statlig nivå. Det er selvsagt ønskelig og nødvendig med et fungerende samarbeid mellom departementene, det må være mulig å få til et samarbeid mellom sektorene der de involverte parter blir hørt. Imidlertid legger rapporten overdrevent stor vekt på utdanningssektorens holdninger til samarbeidet, mens kultursektoren ikke blir hørt (eller sitert). Dette er en metodisk svakhet ved rapporten. I tillegg til å oversitere utdanningssektoren er det også benyttet ulike intervjuformer på utdanningsavdelingene hos fylkesmannen og kulturavdelingene i fylkeskommunene. En av begrunnelsene for dette er at man fra kulturavdelingene fikk henvendelser om at intervjuobjektene ikke hadde fått mulighet til å si alt de hadde på hjertet gjennom det skriftlige intervjuet, dermed ble det besluttet at utdanningsavdelingene skulle bli intervjuet muntlig. Slik fikk utdanningsavdelingene på fylkesnivå en helt annen mulighet til å uttale seg enn kulturavdelingene. Etter vårt skjønn er dette svært uheldig.